

Реферат на тему: "Метафізика абсурду та етика трагічного стоїцизму в романі Альбера Камю "Чума""

Альбер Камю

Альбер Камю

(1913 — 1960)

МЕТАФІЗИКА АБСУРДУ ТА ЕТИКА ТРАГІЧНОГО СТОЇЦИЗМУ
В РОМАНІ АЛЬБЕРА КАМЮ "ЧУМА"

Мета уроку: розглянути міфічно багатоплановий образ чуми в романі; обговорити антифашистський і екзистенціальний смисл роману; активізувати інтелектуальну та пізнавальну діяльність учнів; виховувати інтерес до вивчення філософських поглядів письменника та світового літературного процесу. Епіграф:

"Його стійкий гуманізм, вузький і чистий, суворий і чуттєвий, вів сумнівну у своєму результаті битву проти нищівних і потворних віянь нашого 1 часу".

Оформлення дошки:

Тема: Жан-Поль Сартр

Боротьба людської спільноти проти конкретного зла

"Чума", 1947 р.

роман-притча

людина — зло

чума — світове зло (повсякчас присутнє в нашому житті)

Людина має зробити вільний вибір, щоб стати Людиною == бунт.

1) хвороби;

2) війна;

3) смертні судові вироки;

4) фанатизм церкви та

Людина може "вклякнути навколішки" == змиритися

політичних партій;

5) загибель невинної

дитини в лікарні

Що таке життя?

Що значить зберегти гідність перед наступом стихії зла?

зміст уроку

I. Слово вчителя.

а) екзистенціалізм як течія модернізму;

б) філософська основа екзистенціалізму (засновники і представники).

Екзистенціалізм виник як філософська течія (М. Хайдеггер і К. Ясперс у Німеччині,

М. Мерло-Понті й Г. Марсель у Франції, М. Бердяєв і Л. Шестов у Росії), але на пізніх етапах свого руху став переважно течією літературною, проявившись у творчості численних західноєвропейських і американських письменників середини й другої половини ХХ ст. Тими ж інтелектуалами, які здійснили перехід екзистенціалізму в літературу, були французи Жан-Поль Сартр і Альбер Камю.

Особистість у екзистенціалістів самотня й самоцільна, її буття — це переважно протидія середовищу, іншому, а також суспільству, державі, які нав'язують їй свою волю, свої закони й мораль, відчужують її, прагнуть перетворити у знаряддя, в засіб чи функцію. Ідея самотності й відчуженості особистості є однією із провідних у філософії й літературі екзистенціалізму. Щодо Камю, то у нього й "абсурдні герої" не сприймають природу як чужу й ворожу стихію.

в) життя і творча спадщина Альбера Камю;

г) екзистенціальна концепція абсурдності буття та існування людини в "Міфі про Сізіфа". Особливо зближує Камю — мислителя з екзистенціалістами ідея абсурдності буття, на якій він переважно й зосереджується. Він визначав абсурд як "метафізичний стан людини у світі", отже як фундаментальну проблему людського буття. Причому для Камю, як, зрештою, і для інших екзистенціалістів, абсурдність є породженням самоусвідомлення людини у світі. "Абсурдна свідомість" породжує те, що називають "абсурдністю світу" — світу, в якому "вмер Бог", в якому людина втратила віру у своє безсмертя і у вищий сенс буття і свого призначення. Світ, як такий, не є ні абсурдним, ні розумним, він є поза людською реальністю, байдужою до "вимог розуму" й бажань людини.

Камю вважав, що наукові досягнення не наближають нас до пізнання людського сенсу буття, не дають відповіді на глибинні екзистенційні питання для чого ми прийшли у світ і в чому сенс нашого буття поза самим актом біологічного існування? Це ті екзистенційні питання, відповіді на які давала релігія, але, на думку Камю, відповіді ілюзорні, що вже не можуть задовольнити "мислячу тростину" новітньої доби. Неспроможна дати відповіді на ці питання й філософія, збиваючись на теологічні моделі, тобто приписування світові якоїсь вищої цілі, запрограмованої в об'єктивному ході речей.

Всі ці питання трактуються Камю в його першому великому філософському творі — "Міф про Сізіфа", який має підзаголовок "Етюд про абсурд". Камю проголошував: "Поза людським розумом немає абсурду. Отже, разом зі смертю зникає й абсурд, як і все інше. Але абсурду немає і поза світом". Абсурд існує лише в "людському всесвіті", і виникає він із протистояння людської свідомості нерозумному й непроникному світові, з усвідомлення закинутості людини в цей світ і її минулості. "Якби я був деревом чи твариною, — пише Камю, — проблема сенсу зникла б зовсім, бо я став би часткою цього світу. Я був би цим світом, якому я нині протистою всією моєю свідомістю, моєю вимогою волі. Нікчемний розум протиставив мене всьому творінню, і я не можу відмінити його розчерком пера". З цим усвідомленням дійсного місця людини у світобудові з'являється відчуття абсурду, який і є її "метафізичним станом у світі".

Але абсурд береться Камю як вихідний пункт роздумів, на перший план в есе висувається питання про виходи із цього "метафізичного стану". Це питання вирішується автором категорично. На його думку, існують тільки два виходи із стану абсурду, універсального безглуздя: фізичне самогубство, тобто знищення того, хто волає про сенс життя, або "філософське самогубство", стрибок через стіну абсурду в ілюзію, що наділяє вакуум людським змістом і сенсом. Піддаючи обидва ці варіанти докладному аналізу, заснованому на численних прикладах і прецедентах, Камю, зрештою, не схиляється до жодного з них.

Але що ж тоді пропонується? Відповідь слід шукати в заключному нарисі, який дав заголовок усьому есе. Тут Камю звертається до грецького міфу про Сізіфа. Мисляча людина уподібнюється автором цьому міфічному герою, вона приречена на вічне протистояння абсурду й боротьбу за самоствердження без надії на перемогу. "Сізіф, пролетарій богів, безсильний і бунтівний, знає про безкрайність своєї сумної долі; про неї він думає, спускаючись із гори. Ясність бачення, яка мала бути його мукою, перетворюється на його перемогу". Отже, ясність розуму не тільки відкриває

людині трагізм її існування, але й стає її єдиною опорою і джерелом сили, що дозволяє кидати виклик богам. Одне слово, в заключному нарисі "Міф про Сізіфа" екзистенціалізм обертається на трагічний стоїцизм, що загалом характерно для Камю.

II. Створення роману "Чума", тематика та проблематика твору.

Звернути увагу учнів на важливі моменти в композиції твору.

Перші начерки до роману "Чума" були зроблені Камю ще на початку 1941 р., коли він вчителював в Орані. Перший варіант твору був завершений у 1943 р., але автора він не задовольнив, і робота над романом тривала, вбираючи новий життєвий досвід Камю, учасника руху Опору. Вийшов роман у післявоєнний час, 1947 року. Він став завершеним втіленням того, що Камю осмислив і пережив у роки суворих випробувань, вираженням значних світоглядних зрушень і відкриттям нових істин. Порівнюючи "Стороннього" й "Чуму" в цьому розрізі, їхній творець писав: "Чума" в порівнянні зі "Стороннім", безперечно, знаменує перехід від самотнього бунтарства до визнання спільноти, чию боротьбу необхідно поділяти. І якщо існує еволюція від "Стороннього" до "Чуми", то вона відбувається в напрямі до солідарності й співучасті".

"Чуму" Камю відносить до романів про антифашистську боротьбу й рух Опору, і для цього є свої підстави. Та й автор прямо проголошував: "Явний зміст "Чуми" — це боротьба європейського руху Опору проти фашизму". Говорив він і про те, що прагнув у романі "відбити атмосферу задухи, в якій ми жили, атмосферу загрози й вигнання, в якій скніли". Однак усім цим зміст твору далеко не вичерпується, навіть більше, акцент у ньому зміщено на трактуванні позачасових філософських проблем буття. "Водночас, — провадив Камю, — я поширив значення цього образу (образу чуми) на буття в цілому".

За жанровою природою твір Камю — це роман-притча, належить він до поширеного в новітній інтелектуальній прозі жанру, що характеризується універсальністю й багатозначністю змісту. До того ж "Чума" Камю — одне із примітних явищ у цьому

жанрі, поряд із "Процесом" і "Замком" Кафки, "Котлованом" і "Чевенгуром" Платонова, "Санаторною зоною" Хвильового, "Володарем мух" і "Шпилем" Голдінга тощо. Фабула роману-притчі алегорична, вона позначена смисловою багатозначністю і несе в собі потенційну можливість "прикладання" до різних сфер дійсності, різних її явищ, процесів, структур. Тим самим романи-притчі нового часу наближаються до міфу й набирають рис романів-міфів, нерідко зливаючись з ними.

Фабула роману "Чума" — хроніка чумного року в Орані, жакливого епідемії, яка кинула городян у безодню страждань і смерті. Написана ця хроніка людиною, що визнає лише факти й прагне до точності їх викладу, нічим не поступаючись заради оздоб стилю, її автор — доктор Ріє, який за своїм інтелектуальним складом, і за характером занять шанує розум та логіку і не приймає двозначності, хаосу, ірраціональності. Але це стосується лише "хроніки", тобто притчової фабули, сама ж чума, образ, що витворюється всім романом, — міфічно багатоплановий і багатозначний. Чума у Камю — це не тільки фашизм, "коричнева чума", як тоді називали його в усій Європі, а й зло взагалі, так би мовити, метафізичне зло, невіддільне від буття. Але й цим не вичерпується "супер образ" роману: чума — це й абсурд, який тут осмислюється і як форма існування зла, і трагічна "доля людська", бо зло нездоланне.

"Чума" Камю — роман філософський, і природно, що на першому плані в ньому філософська проблематика, філософське, тобто узагальнено-універсальне трактування зла в контексті людського буття. Саме так і осмислюється чума головними героями роману, інтелектуалами Ріє і Тарру, устами яких найчастіше говорить автор. Для них чума, зло — це щось невіддільне від людини та її існування; найнебезпечніша ж вона тим, що навіть той, хто не хворий, все одно носить хворобу у своєму серці.

В контексті роману чума — універсальна метафора зла в усій його багатолікості й нездоланності. Стан "зачумленості" — стан, якого майже нікому не вдається уникнути, а його подолання вимагає постійної мобілізації волі, духовних і моральних сил особистості. Бути "зачумленим", за Камю, — це не тільки чинити насильство, а й не повставати проти нього. "Зачумленість" — не лише готовність убивати, а й примиренність із тим, що вбивають. Всі люди тою чи іншою мірою перебувають у невіданні, це сумна "доля людська", бо абсолютне знання неможливе. Найстрашніше зло, резюмує автор, це невідання, яке вважає, що йому все відоме і тому можна вбивати. Тут Камю спирається на історичний досвід ХХ ст., моторошний досвід нацистської Німеччини й більшовицької Росії.

Люди доброї волі можуть перемогти конкретне зло, але їм ніколи не досягнути перемоги над злом у світобудові. "Що таке чума?" — питає Тарру у доктора Ріє, і той, подумавши, відповідає: "Нескінченна поразка". І тому у фіналі роману, слухаючи радісний гамір городян, які святкують звільнення міста від чуми, доктор Ріє думає про те, до будь-якої радості перебуває під загрозою, бо він знає, що "бацила чуми ніколи не вмирає, ніколи не щезає" і що знову, "можливо, настане день, коли на лихо і як наука людям чума розбудить пацієнтів і пошле їх конати на вулиці щасливого міста".

Слід, проте, зазначити, що Камю непокоїло не так зло саме собою, як позиція людини перед цією невблаганною реальністю буття. А це означає, що не метафізика зла, а гуманістична етика виходить на перший план у романі "Чума". Свідомість того, що остаточна перемога над злом недосяжна, не паралізує розум і волю головних героїв роману, їхньої готовності самовіддано боротися з чумою. Автор шукає в людині ті сили, ті потенції, які піднімають її супроти зла, і знаходить їх передусім у моральній природі людини. Це, до речі, зближує його позицію з віковою традицією французької культури, зокрема з письменника-ми-моралістами XVII ст. й просвітниками XVIII ст.

Роман "Чума" цікавий і як художнє явище. Написаний у підкреслено стриманій і об'єктивній манері, у формі хроніки однієї епідемії, а хроніка, чи роман-хроніка, яку відомо, найбільш об'єктивізований жанр, спрямований передусім на фіксацію подій. Справді, роман "Чума" в його філософсько-інтелектуальному змісті можна розглядати як своєрідний авторський монолог, розбитий на окремі партії, вручені різним персонажам. Втім, це природна річ для філософського роману.

III. Бесіда за змістом роману. Система образів, тематика, проблематика роману

Визначити під час бесіди:

1) Метафізика — це філософська наука, яка в усій зміні явищ шукає закономірність і зв'язок між ними.

2) Абсурдний — безглуздий, сповнений протиріч.

3) Метафізика абсурду — пошуки зв'язків між подіями у безглуздому, сповненому протиріч світі — пошуки сенсу буття в жорстокому абсурдному світі.

4) За стоїками, усі гріхи — це саморуйнування, хвороба душі. Правильні вчинки і справи — гарантія людського щастя. Правильно бажати — це розвивати свою особистість на протигагу всьому зовнішньому, не покірним долі, не схилятися перед будь-якою силою (до стоїків належали: Зенон із Кітона, Марк Аврелій Антоній).

IV. Висновки, зроблені учнями (чому саме визначаємо роман "Чума" як твір екзистенціальний, що таке метафізика абсурду і як вона розкривається в романі, що таке етика трагічного стоїцизму і як вона розкривається в романі)

V. Домашнє завдання

Характеристика образів роману: Піє, Тарру, Рамбер, Коттар,

УРОК 2

РОМАН АЛЬБЕРА КАМЮ "ЧУМА" В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО ЛІТЕРАТУРНОГО ПРОЦЕСУ

Мета уроку: розглянути значення роману-притчі "Чума", який наближається до міфу і стає загальнолюдським явищем (у тому розумінні, що належить не до однієї якоїсь культури); розвивати в учнів вміння компаративного аналізу творів світової літератури; виховувати інтерес до світового літературного процесу.

Обладнання: слайди картин Їєроніма Босха, картки — тестові питання, картки із проблемними запитаннями.

Епіграф:

Людина мусить залишатися вірною людському в собі; повинна протистояти злу

навіть у тому випадку, коли немає ніякої перспективи і ніякої надії.

Альбер Камю

ЗМІСТ УРОКУ

I. Слово вчителя

Це роман-притча, тому його загальний зміст набагато глибший від поверхневого шару. Твір має загальнолюдський і "позачасовий" підтекст.

Роман "Чума" з його філософсько-інтелектуальним змістом можна розглядати як своєрідний авторський монолог, розбитий на окремі партії, вручені різним персонажам, котрі виступають носіями різних сторін авторського Світогляду, різних її аспектів і тенденцій. У цьому розумінні роман — це розмова із самим собою, що, проте, не розбавляє персонажів індивідуальних рис, глибокої мотивації їх вчинків.

Особливості стилю роману "Чума" ще раз підкреслюють спадкоємність творчості Камю, слідування традиціям поширеного в новітній інтелектуальній прозі жанру, що характеризується універсальністю змісту. "Чума" алегорична, як стародавні міфи, як Біблія, але на відміну від стародавніх притч, які тяжіли до прямолінійних алегорій, вона відзначається смисловою багатозначністю. Читачі знаходять у романі відповіді на свої запитання. Роман-притча "Чума" у цьому розумінні наближається до міфу, стаючи над культурним явищем (у тому розумінні, що належить не до однієї якоїсь культури), стаючи загальнолюдським явищем.

"Чума" Камю — одна з найвидатніших подій у цьому жанрі, поряд із "Мобі Діком" Мелвілла, "Процесом" Кафки, "Котлованом" Платонова. "Чума" — це й роман-попередження, роман-пересторога, це явище загальнолюдське і надчасове.

Довідковий матеріал на дошці: Притча — повчальна алегорична оповідь, в якій фабула підпорядкована моралі-мотиваційній частині твору. У притчах зосереджена повна дидактична ідея.

II. Робота учнів над вирішенням запропонованих проблемних ситуацій, пов'язаних із вивченням змісту роману

Учні працюють, використовуючи запропоновані картки, дають власну оцінку ситуаціям, в які потрапляють герої роману.

III. Компаративний аналіз роману в контексті світового літературного процесу

а) Камю — Достоевський — Ніцше.

У діалозі культур використаємо і "діалог мов".

Ідеями християнства пронизано творчество многих выдающихся писателей. Библейскими легендами й образами наполнен произведения Толстого, Достоевского. Эта традиция продолжается в творчестве Булгакова, Мандельштама, Пастернака, Айтматова...

Действительность, окружающий его мир Достоевский воспринимал как некие пророчества из Апокалипсиса, которые уже стали или вот-вот станут реальностью. Раскольникову ("Преступление и наказание") "грезилось в болезни, будто весь мир осужден в жертву какой-то страшной, неслыханной и вевиданной моровой язве, идущей из глубины Азии на Европу... Предсказания и интерпретации древних мифов

Достоевский вводит в свои произведения для того, чтобы предупредить человечество: оно стоит на пороге глобальной катастрофы, Страшного суда, конца света и виной атому — культ насилия и наживи.

Болезнью мира, бесноватостью считал писатель пропаганду ненависти, нетерпимости и зла во имя добра. Тема духовного воскрешения личности, которую Достоевский считал главной в литературе XIX в., пронизывает все его романы. Достоевский проводит идею, что человек, совершивший грех (умерший для вечной жизни), способен духовно воскреснуть, если уверует в Христа и примет его нравственные заповеди. Духовное возрождение человека через сострадательную любовь и деятельность, улучшение общества через проповедь нравственности и всеединства — такова философская концепция Достоевского. Тема конца света и гибель мира и человека, последующее возрождение и устройство нового мира (золотого века) постоянно соприкасаются друг с другом, переплетаются, составляя единый утопический план писателя переделки Вселенной.

По своим взглядам Достоевскому противостоял Ницше. Ницше стремился создать идеал нового человека — сверхчеловека, призванного уничтожить все лживое, болезненное, враждебное жизни. Его философия должна была занять место того философского нигилизма, приближение которого он видел. Борясь против христианства, Ницше утверждал, что продуктом его является "рабская мораль" — во всяком случае, ему известен лишь "инфантильный, поэтический образ Христа, наделенный сентиментальной мягкостью и пассивностью" (Г. Зигмунд).

Он боролся и против буржуа, мораль которых считал лживой, и против плебса, угрожавшего, как он полагал, всему благородному и возвышенному. Метафизический лейтмотив ницшеанства имеет следующее содержание: бытие — это становление, "вечный круговорот" всего того, что в прошлом уже повторялось бесконечное число раз ("Вечные песочные часы бытия снова и снова оказываются перевернутыми"); идентичное, неизменное Я — такая же фикция, как и истинное бытие. Для современной экзистенциальной философии важно также и следующее: "Человек, который не хочет слиться с толпой, должен прежде всего отбросить свою лень и следовать голосу своей совести, вызывающей к нему: "Будь самим собой. Все, что ты теперь думаешь и делаешь, к чему стремишься, — все это не то!" В противном случае ты будешь только манекеном, мыслящим по общему шаблону" ("Несвоевременные размышления". М., 1906). Этот манекен, мыслящий лишь по общему шаблону, и есть нечто безличное, Мип в философии Хайдеггера.

.....

Іншого змісту й характеру бунт набуває після "смерті бога", проголошеного Ніцше, хоч насправді, за словами німецького філософа, він "не вбивав бога", а "знайшов його мертвим у душі своєї епохи". На цій стадії "метафізичний бунт" переростає в "історичний бунт", який дедалі більше набирає нігілістичного характеру. Він стає передусім протестом проти історії, що мислиться як дія голих людських сил на земному полігоні, а бунтівники переймаються вірою в можливість її замінити, перетворити

відповідно до своїх уявлень про суще й належне.

Найбільш докладно розглядає Камю в "Бунтівній людині" революційний рух Росії від "нігілістів" 60-70-х рр. до сталінської диктатури. Книга створювалася в той час, коли у Франції поширилися відомості про сталінські масові репресії й терор, і значною мірою була реакцією на ці страхітливі злочини. В ній письменник докладно простежує, як "прометеївський бунт" перероджується в цинічний політичний прагматизм і втілюється в терористичну політичну систему, в підмурок якої покладено абсурдну ідеологему: "необхідно задушити свободу, щоб побудувати імперію, а ця імперія в один прекрасний день перетвориться на свободу". Камю дає нищівну характеристику "радянській імперії": "Це війни, мракобісся і тиранія, яка тільки відчайдушно клянеться, що стане колись царством "дійсної свободи".

б) Міфічний образ чуми і насильницька колективізація, голодомор 1933 року в романі Уласа Самчука "Марія", Василя Барки "Жовтий князь", пекельні кола, влаштовані радянською системою своєму народові в романах Івана Багряного "Сад Гетсиманський" і "Тигролови".

"Чума" Камю та "Чевенгур" Платонова — романи-попередження

(учні аналізують ці твори, не тільки використовуючи знання російської та зарубіжної літератури, а й залучаючи тексти українських авторів).

в) зіставлення з філософським кредо Франса Кафки (за новелою "Перевтілення").

Учні дають оцінку подіям новели і порівнюють їх із подіями роману "Чума".

Вчитель демонструє слайди, зроблені з картин Ієроніма Босха, пояснює їхню актуальність сьогодні, їх співзвучність із романом "Чума".

Які питання ставить перед героями образ чуми:

а) що таке життя;

б) що значить зберегти гідність перед наступом стихії зла;

в) що значить людське щастя;

г) що значить релігія.

Які твори світової літератури співзвучні роману Альбера Камю "Чума"?

IV. Домашнє завдання

Підготуватися до характеристики образів доктора Тарру, Понлю, Коттара, скласти розгорнутий план до подій, що відбувалися у зачумленому Орані.

V. Підсумки уроку

Сказати про місце роману "Чума" у світовій літературі, його ідейну спорідненість з іншими творами, його спорідненість з іншими видами мистецтва (висновки підводять учні).

VI. Індивідуальна робота учнів (тестування).

Учні мусять продемонструвати, наскільки уважно вони стежили за ходом двох уроків, наскільки глибоко володіють вивченим матеріалом.

Тестування

1. Що лежить в основі екзистенціалізму?

а) зосередженість на особистості;

- б) ствердження абсурдності буття;
- в) заперечення досвіду мистецтва попередніх епох;
- г) претензія на відкриття нових шляхів розкріпаченого слова ("самовитого слова").

2. Хто з філософів стояв біля витоків філософії екзистенціалізму?

- а) Альбер Камю;
- б) Артур Шопенгауер;
- в) Карл Ясперс;
- г) Мартін Хайдеггер.

3. Найважливіші поняття філософії екзистенціалізму:

- а) життя, узгоджене із законами природи;
- б) поняття свободи вибору;
- в) прагнення підкреслити національну специфіку словесного мистецтва;
- г) індивідуалізм;
- д) відчуження.

4. У якому творі Альбер Камю визначив абсурд як "метафізичний стан людини у світі"?

- а) "Чума";
- б) "Міф про Сізіфа";
- в) "Сторонній";
- г) "Бунтівна людина".

5. Тематика роману "Чума":

- а) боротьба з чумою як із хворобою;
- б) боротьба європейського Опору проти фашизму; | і в) зображення людського щастя і нещастя в романі.

КАВАБАТА ЯСУНАРІ

(1899-1972)

ВІДОБРАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕТИКИ ТА ЕСТЕТИКИ В РОМАНІ "ТИСЯЧА ЖУРАВЛІВ"

Мета уроку: ознайомити учнів із представником японської культури; сприяти входженню у світ, що оточує героїв книги; допомогти зрозуміти поведінку героїв; розвивати вміння сприймати специфіку культур народів світу; виховувати естетичне сприйняття художнього слова та стосунків людей.

Тип уроку: ознайомлення з біографією письменника; вивчення художнього твору.

зміст уроку

I. Вступне слово вчителя

XIX століття подарувало світові дивовижну людину, незвичайну особистість, тонкого лірика, який вмів до найдрібніших деталей відчувати давню культуру свого народу, який дарує людям неоціненні перлини японської лірики:

Зимній місячко,
Ти вийшов із-за хмар,
Мене проводжати?
Тобі не холодно в снігах?

Од вітру не тремтиш?

Це вірші преподобного Мьое. Чому саме їх надписує людям Ясунарі Кавабата? Тому що в них добро, тепло, ніжні почуття людини до природи — те, що властиве японській поезії.

II. Виступи учнів творчої групи

Особистість письменника.

1. Фрагменти Нобелівської лекції письменника допоможуть зрозуміти і духовний світ письменника і світ героїв його художніх творів. Письменник відчуває красу в кожному подиху вітру, у вечірнім небі, в яскравих зорях — і називає це щастям.

2. Народився в м. Осака в родині лікаря. До п'яти років Ясунарі осиротів, його виховує дід, але згодом і того не стає. Родичі забирають хлопця до себе на утримання і виховання. Дуже гіркий чужий хліб!..

У шкільні роки майбутній поет захоплюється живописом. Це захоплення буде з ним завжди, стане органічною суттю його творів: він умів бачити очима художника, відтворювати найменші зміни у природі, в людській душі.

1. Кавабата Ясунарі читав Чехова, Толстого, Пруста, Джойса, Фрейда; вчився на англійському відділенні Токійського університету, згодом — на відділенні японської філології.

У художнім досвіді письменника простежується вплив естетичних поглядів дзен — споглядання, відчуття, думка. За японським словником, дзен — оволодіння усіма своїми духовними силами, входження в світ "не-я", тобто вміння зануритися у споглядання, сконцентрувати увагу на пошуках вічних людських цінностей. У такий спосіб створюється емоційне враження — відтворення почуття. Саме тут прихований сенс людського існування з усіма його радощами і печалями.

2. Як сказав Паскаль: "У серця є свій розум, якого розум не знає".

Кавабата Ясунарі — це майстер, який зумів вловити ледь чутні миттєвості швидкоплинного життя, зупинити людину в її повсякденному побуті і звернути увагу на щастя, неповторність і цінність буття.

II. Робота з текстом

Друга творча група підготувала переказ змісту та прочитання фрагментів:

1) II частина повісті, що має назву "Захід сонця в лісі". Виразне прочитання уривка.

2) III частина: зупинити увагу на особливостях внутрішнього світу Фуміко, Кікудзі та Тікако. Тікако — її негативна енергія діє пригноблюючи. Отрута просочується в усі клітинки серця і мозку.

3) VI частина: читання фрагментів із листів Фуміко.

Таким чином створюється можливість увійти у світ повісті та її героїв, зрозуміти шлях очищення героїв від отрути Тікако, їх уміння піднятися на висоту, якої ніколи не досягти таким, як Тікако.

III. Виконання творчих завдань (по варіантах за вибором).

1. Життя кожного персонажа у нерозривному зв'язку Іодного з одним.

2. Простежити вплив Тікако Курімото на долі героїв, ^пояснити її роль у повісті. I

Представлення Тіако Курімото.

Це хазяйка чайного павільйону, берегиня чайної церемонії. Ця жінка була коханкою пана Мітані, батька Кікудзі. Хлопчика жахало уявлення про те, що в нього може бути брат або сестра з такою жакливою плямою, яку він бачив на тілі цієї жінки. "З Тіако відбувалися певні зміни. Вже роки два-три після того, як він побачив її вроджену пляму, вона ніби стала більш схожа на чоловіка, а не на жінку, а останнім часом зовсім перетворилася в істоту невизначеного роду". Не один раз вона ще буде відвідувати будинок його батька — тепер вона слідкує за паном Мітані, оскільки той опікується панною Оотою, допомагаючи їй після смерті чоловіка продати чайний посуд. Тіако принижує гідність Ооти, навіть мати Кікудзі просить її тримати свої емоції при собі і не пускати в хід свій отруйний язик. Тепер вона намагається бути корисною хоча б Кікудзі: знайомить його з донькою Інамура Юкіко. Вона нахабно, жакливо, цинічно переслідує Ооту, і коли та накладає на себе руки, не може стриматися й тут від перемивання кісток. Здивований її словами Кікудзі запитує: "Виходить, це ви її убили?" І дістає відповідь: "Вважайте, що я. Я звикла грати роль шахрайки. Ваш батько й цінував у мені саме те, що я вмiла завжди прекрасно виконувати цю роль..."

Тіако згодом буде плести вигадки й щодо одруження Г Юкіко, Фуміко... А Кікудзі перебуває в полоні впливу Тіако.

Чим вражає образ доньки лані Ооти — Фуміко? Порівняйте її з Юкіко.

Роль контрастного зображення.

Кікудзі вражений, захоплений Юкіко.

Він думає, що не може одружитися з нею, адже вона така чиста, як джерельце, як сонячний промінчик, а він у порівнянні з нею — брутальний, брудний.

Прийом контрасту використано для того, щоб читач міг побачити різницю між життєвими настановами кожного, як між світлом і тінню, між днем і ніччю. Тіако не може закрити собою ні Фуміко, ні Юкіко, ні пані Ооту.

Прослідкуйте стосунки Кікудзе та жінок, що його оточують, — Оота-сан, Фуміко, Юкіко.

Оота-сан

(сам не може пояснити, чому так сталося, що він зупинив свій вибір на ній)

Кікудзі

Кохає Юкіко

(втілення чистоти, свіжості, ніжності)

Тіако

(поступово звільняється від її впливу)

Кікудзі часто згадує рожеве фуросики Юкіко й на ньому — тисячокрилий журавель; він кохає дівчину, але вона йому здається недосяжною. Від смерті Оота-сан минув рік, а юнака все мучать питання: чи винен він у її смерті, чи є і його провина в тому, що зникла Фуміко, що йому подіяти зі своїми почуттями до Юкіко. Але головне — він звільнився від впливу й пильного ока Тіако. Тепер він має жити остаточно ж

допомагає йому відродитися Юкіко, яка, незважаючи ні на що, плекає їхні почуття.

"Тільки згадки про пані Ооту та Фуміко... забирали в нього сили. Вони спливали в його голові й починали порхати, ніби мерехтливий метелик. Здавалось, він бачить, ніби з темних глибин підсвідомості піднімається тінь із легкими крилами метелика. Певне, ці спогади були не приви́дом пані Ооти, а приви́дом його власної совісті".

VI. Домашнє завдання

Підготувати письмові порівняльні дослідження:

1. Кікудзі і Фуміко.
2. Фуміко і Юкіко.
3. Кікудзі і Юкіко.
4. Оота-сан і Кукрімото-Тіако.

V. Підсумки уроків.